

3. Зязюн І.А. Мета і характер розвитку особистості з точки зору альтернативних парадигм сучасної освіти / І.А. Зязюн // Матеріали Міжнародної науково-практичної конференції «Технології управління освітніми закладами» Полт. держ. пед. ун-т імені В.Г. Короленка. – Полтава, 2011. – С. 8-9.

УДК 373.3-011.3-051.013

Молнар Тетяна Іванівна,
кандидат педагогічних наук, доцент,
доцент кафедри теорії та методики початкової освіти,
Гучканюк Андріанна Миколаївна,
магістр спеціальності «Початкова освіта»,
Мукачівський державний університет

СКЛАДОВІ ПРОФЕСІЙНО-ПЕДАГОГІЧНОЇ КУЛЬТУРИ ВЧИТЕЛЯ ПОЧАТКОВОЇ ШКОЛИ

Нове тисячоліття ставить нові виклики перед педагогами: оволодіння сучасними технологіями навчання, передовими досягненнями педагогічного досвіду, вміння активно використовувати інформаційне середовище, раціонально сприймати інновації, системно мислити, мати творчі та наукові здібності, високу професійну компетентність.

Сучасний учитель початкової школи повинен бути фахівцем з високою професійно-педагогічною культурою, розвиненими творчими та науковими здібностями, високим рівнем інтелектуального потенціалу, уміти піднести себе, свій імідж, свої цінності, власну педагогічну систему, свою позицію, точку зору, манеру спілкування тощо. Професійно-педагогічна культура є одним із головних компонентів загальної педагогічної культури фахівця, найважливішим показником його професійної майстерності.

Ідею педагогічної культури, важливість її прояву в різних аспектах діяльності вчителя розглядали П.Блонський, П.Каптерев, А.Макаренко, К.Ушинський, С.Шацький, Г.Ващенко та ін. Зокрема, В.Сухомлинський, акцентуючи на схильності любові до дітей як однієї з найбільш значущих рис особистості вчителя, пов'язує її з педагогічною культурою, зокрема з культурою прояву почуттів. Він писав: «Якщо вчитель вдумливо аналізує свою роботу, в нього не може не виникнути інтересу до теоретичного осмислення свого досвіду, бажання зв'язувати причинно-наслідкові зв'язки між ланцюжками учнів і власною педагогічною культурою» [1, с. 15].

І.Микитюк зазначає, що культурного вчителя (з погляду норм педагогічної професії) характеризує:

- пошана гідності іншої людини, збереження власної гідності в різноманітних ситуаціях соціальної взаємодії;

- культура побуту, праці, відпочинку, здорового способу життя, спілкування;

- культура нормативної поведінки, етикету, відносин, соціальної взаємодії у полікультурному просторі;
- культура інтелектуальної і предметної педагогічної діяльності;
- культура саморегуляції, особистісного самовизначення;
- культура соціального буття [3].

За твердженням С.Дибського, професійно-педагогічна культура вчителя включає такі складові, як загальна культура, педагогічна культура, етична культура, естетична культура, філософська культура і т.д. Звідси, дослідник визначає її як сукупність загальної культури особистості та професійних знань за основними напрямками педагогічної діяльності [2].

В.Гриньова вважає, що професійно-педагогічна культура складається з високого професіоналізму, педагогічної майстерності, знань предмета та методики його викладання, любові до предмета; інтелігентності, любові до дітей; комунікативності, педагогічного такту, поваги до аудиторії, культури мови, культури зовнішнього впливу, педагогічних здібностей, знань з педагогіки та психології, педагогічної етики, самоконтролю, саморегуляції, педагогічної техніки, ерудиції, інтелекту, ораторських здібностей, творчого підходу до справи, культури емоцій, культури поведінки, естетичної культури, здатності до самовдосконалення.

Дослідник Г.Селевко вважає, що професійно-педагогічну культуру вчителя характеризує: гармонійний розумовий, моральний розвиток; стійка педагогічна спрямованість; майстерність; комунікативність; самовдосконалення; культура темпераменту; наукова та художньо-естетична обізнаність; здатність творчо мислити.

Також учені виокремлюють такі складові професійно-педагогічної культури вчителя: психолого-педагогічна ерудиція та інтелігентність; педагогічна спрямованість особистості; моральна чистота; гармонія раціонального й емоційного; педагогічна майстерність; уміння сполучати педагогічну та наукову діяльність; система професійно-педагогічних якостей; педагогічне спілкування та поведінка; вимогливість; потреба у самовдосконаленні.

Вартий уваги підхід, запропонований Л.Коваленко, згідно з яким професійно-педагогічна культура вчителя постає як результат сформованості його загальної та духовної культури, що виявляється у його професійно-педагогічній діяльності.

На переконання В.Пилипенко, складовими професійно-педагогічної культури вчителя початкової школи є:

1) когнітивний компонент як система знань про цілі, призначення, способи реалізації діяльності вчителя у системі початкової освіти; дитину як об'єкта і суб'єкта освітнього процесу; способи використання цих знань у межах гуманістично спрямованої взаємодії учителя і його учнів як учасників навчально-виховного процесу;

2) діяльнісно-поведінковий компонент як система культуровідповідних дій учителя початкових класів, його поведінки, навичок

регулювання дій і вчинків усіх учасників навчально-виховного процесу за нормами, що визнані суспільством;

3) ціннісно-орієнтаційний компонент як система моральних орієнтирів, настанов і мотивів, що визначають гуманістичну спрямованість дій учителя на забезпечення в освітньому середовищі потреб, інтересів і можливостей кожного учня та інших учасників педагогічного процесу [4].

Реалізація означених компонентів вимагає спеціальної підготовки вчителя, здатного ввести дитину в культуру, навчити її бачити, відчувати, розмірковувати, адаптуватися до життя, здійснювати активну творчу самореалізацію і життєве самовизначення у межах наявного в суспільстві культурного досвіду.

Професійно-педагогічна культура є одним із головних компонентів загальної педагогічної культури вчителя, найважливішим показником його професійної майстерності. Для того щоб учитель нетрадиційно, по-новому в реальному середовищі початкової освіти міг професійно виконувати свою педагогічну діяльність, умів викликати в дітей зацікавленість і бажання до навчання, він повинен володіти високим рівнем професійно-педагогічної культури. Відтак, завдання вищого навчального закладу на сучасному етапі розвитку національної освіти – формувати творчу особистість, оскільки сьогодні важливим є особистісне спрямування навчально-виховного процесу, орієнтування його на розвиток професійної майстерності та ключових компетентностей, забезпечення умов для поглиблення мотивації навчальної діяльності особистості, розвитку її зацікавленості та відповідальності за результати навчання.

Список використаних джерел

1. Бондар Л. С. Педагогічна культура вчителя як основа його професійної компетентності у творчій спадщині В. О. Сухомлинського / Л.С. Бондар // Педагогіка і психологія. – 2006. – № 3. – С. 13-18.
2. Дибський С. Педагогічна культура вчителя / С. Дибський // Відкритий урок: розробки, технології, досвід. – 2008. – № 3. – С. 59-61.
3. Микитюк І. Педагогічна культура вчителя в контексті сучасної культурно-освітньої ситуації / І. Микитюк // Вища школа. – 2009. – № 4. – С. 93-101.
4. Пилипенко В. Акмеологія професійної культури педагога / В.Пилипенко // Директор школи. (Шкільний світ). – 2007. – №43. – С. 12-15.

МУКАЧІВСЬКИЙ ДЕРЖАВНИЙ УНІВЕРСИТЕТ

89600, м. Мукачево, вул. Ужгородська, 26

тел./факс +380-3131-21109

Веб-сайт університету: www.msu.edu.ua

E-mail: info@msu.edu.ua, pr@mail.msu.edu.ua

Веб-сайт Інституційного репозитарію Наукової бібліотеки МДУ: <http://dspace.msu.edu.ua:8080>

Веб-сайт Наукової бібліотеки МДУ: <http://msu.edu.ua/library/>